

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
CUMHURİYET MECLİSİ
TUTANAK DERGİSİ

20'nci Birleşim
8 Aralık 1995, Cuma

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I. BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A. GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

1. UBP Gazi Mağusa Milletvekili Sayın Ruhsan Tuğyan'ın, "5 Aralık'ta Türk Kadınının Seçme ve Seçilme Hakkını Elde Etmesinin Yıldönümü Olması" nedeni ile ilgili gündem dışı konuşması. 975-984
2. TKP Lefkoşa Milletvekili Sayın Gülsen Bozkurt'un, "Türk Kadınına Seçme ve Seçilme Hakkının Verilmesinin Yıldönümü Olması" nedeni ile ilgili gündem dışı konuşması. 984-987
3. UBP Gazi Mağusa Milletvekili Sayın Tansel Doratlı'nın "Pestisit Kullanımındaki Hatalar ve Etkileri" konulu gündem dışı konuşması. 987-998
- Milli Eğitim ve Kültür Bakanı ve Tarım, Doğal Kaynaklar ve Enerji Bakanı Vekili Sayın Mehmet Ali Talât'ın ilgili yanıtı. 998-1002

B. BİLGİYE SUNULANLAR

1. UBP Lefkoşa Milletvekili Sayın İrsen
Küçük'ün yurt dışı izin istemi.

1003

- BİRİNCİ OTURUM -

Açılış Saati:10.18

BAŞKAN:Meclis Başkan Yardımcısı

Olgun Paşalar.

KÂTİP :Vasfi Candan.

BAŞKAN - Sayın Milletvekilleri; Cumhuriyet Meclisinin; III'üncü Dönem, 3'üncü Yasama Yılı'nın, 20'nci Birleşimini açıyorum. Ad okunmak suretiyle yoklama yapılacaktır. Okur musunuz lütfen?

(Ad okunarak yoklama yapıldı.)

KÂTİP - Nisap vardır Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; toplantı yeter sayısı vardır. Şimdi gündem gereği görüşmelere geçiyoruz.

I. BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

Birinci madde; Başkanlığın Genel Kurula Sunuşlarıdır. Bu kısımda önce gündem dışı konuşmalara yer verilecek, daha sonra Onaya ve Bilgiye Sunuş işlemleri yapılacaktır. Üç gündem dışı konuşma istemimiz vardır. Birinci gündem dışı konuşma istemi Ulusal Birlik Partisi Gazi Mağusa Milletvekili Sayın Ruhsan Tuğyan'ın "5 Aralık'ta Türk Kadınının Seçme ve Seçilme Hakkını Elde Etmesinin Yıldönümü Olması " nedeniyle gündem dışı konuşma istemidir. İstem yazısını okur musunuz lütfen?

KÂTİP -

8 Aralık 1995

Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

8 Aralık Cuma günü Cumhuriyet Meclisi Genel Kurul Toplantısında "5 Aralık'ta Türk Kadınının Seçme ve Seçilme Hakkını Elde Etmesinin Yıldönümü Olması" nedeni ile bu konuda gündem dışı bir konuşma yapmak istiyorum.

Gereğini saygılarımla rica ederim.

Ruhsan Tuğyan
UBP Gazi Mağusa
Milletvekili

BAŞKAN - Buyurun Sayın Tuğyan.

RUHSAN TUĞYAN (Gazi Mağusa) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bugün aslında tam 5 Aralık'a denk gelmediği için konuşma yapmayı düşünmüyordum. Ancak son günlerde ülkemizin politikasındaki gelişmeler, ülkemizin siyaset alanındaki gelişmeler beni bir kadın olarak çok rahatsız etmeye başladı. Onun için bu gerekçe ile konuşma yapmayı düşündüm ve söz aldım.

Ülkemiz siyaseti son günlerde, son dönemde çok erkekleşti. Bir kadın olarak bundan çok rahatsızlık duyuyorum. Onun için siyaset sahnesine kadınların biraz daha yoğun bir biçimde çıkması gereğini düşünüyorum, zaten düşünüyordum. Ama bu beni biraz daha bu konuşmayı yapma yönünde etkiledi.

5 Aralık 1995 Türk kadınının seçme ve seçilme hakkının elde edilmesinin 61'inci yıldönümü. Çağdaş Türk insanı olarak gurur duyacağımız bir Yasanın çıkışının yıldönümüdür 5 Aralık. Böylece Türk kadını demokrasiyle yönetilen bir çok Avrupa ülkesi kadınlarından önce siyasal haklarını kullanabilir duruma gelmiştir. Bu günü böylece demokrasi günü olarak da kutlayabiliriz. Demokrasi tüm halkın yönetimi olduğu için gerçek demokrasi...

(Milletvekilleri kendi aralarında konuşurlar)

BAŞKAN - Lütfen sayın milletvekilleri lütfen. Buyurun, buyurun efendim.

RUHSAN TUĞYAN (Devamla) - Demokrasi tüm halkın yönetimi olduğu için gerçek demokrasi tanım gereği yönetim kadrolarında toplum kompozisyonunu yansıtan bir devlet formudur. Kadınsız demokrasi demokrasi sayılmaz bence. 5 Aralık 1934'te kadınlara seçme ve seçilme hakkını tanıyan Yasayı geçirmekle Türk Ulusu bu bağlamda demokrasiye de adım atmış oldu. Kadınların yaşamın tüm alanlarına tam anlamıyla katılmaları temel bir ilke. Bu temel ilke onların siyasal yaşama katılmalarını da içermektedir. Karar sürecinde söz sahibi olamayan kadınların yasalardaki ve sözleşmelerdeki temel hakları birer formaliteden öteye geçmez. O sebeptendir ki dünyanın neresinde olursa olsun giderek yaygınlaşan feminizm hareketinin en önemli ilke alanı kadının siyasal yaşama erkeklerle eşit bir biçimde katılması doğrultusunda olmuştur. Eşit hak ilkesinden hareketle eşit katılım hedeflenmiştir. Siyasal katılım ve karar mekanizmalarında eşitlik 2000'li yılların eşiğinde kadınların ilerlemesi için öncelikli koşullardan biri. Eşit olmayan yetkileri paylaşanlar arasında eşitlikten söz etmek de olanaksızdır gayet tabii. Bu kendi içinde bir çelişki.

5 Aralık 1934'te çıkan Yasa ile siyasal haklarını elde eden Türk kadını, toplumda yaratılan o heyecanla ve Ulu Önder Atatürk'ün büyük teşvikleriyle 1935 Genel Seçimlerinde o yıllarda Batının demokratik organlarının hiçbirinde erişilemeyen bir oranla çarpıcı bir sonuç almıştır. 18 kadın üyeye Türk kadını %4.5 gibi bir oran yakalamıştır. Ancak çok partili siyasal yaşama geçişle birlikte siyasal karar alma süreçlerindeki kadın sayısında büyük bir düşüş gözükmemektedir. Şöyle ki, 1950'de %0.6, 1954'te %0 7 gibi tek parti dönemine göre oldukça küçük oranlar karşımıza çıkmaktadır. Bunun nedenleri tartışılabilir. 70'li yılları izleyen dönemlerde kurulan kimi hükümetlerde kadın isimlerini de görmeye başlıyoruz. Bunlardan Sayın Nermin Neftçi'yi, Sayın Türkan Akyol'u, Sayın İmren Aykut'u sayabiliriz çok münferit olarak. Anayurtta önümüzdeki günlerde yapılacak olan milletvekili genel seçimleri için bir gazetemiz çok anlamlı bir başlık atmıştır, "Kadının Adı Yok." Bu başlığı çok satan bir roman olmaktan öte, önümüzdeki dönemde oluşacak olan parlamentoyu kadın sayısı bakımından nitelleyen çok veciz bir tümce olarak değerlendirmek gerekir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; görüyorum ki erkek milletvekilleri kadınların istemlerine karşı son derece ilgisiz, son derece duyarsız. Maalesef bunu söylemek zorundayım. Örneğin bir Refah Partisi'nin kadın kollarının sistemli çalışmasını sanırım takdir etmeyen yok. Aday listelerinde ne başı açık ne başı kapalı hiçbir kadın ismine rastlamıyoruz. Sayın Tansu Çiller etrafına topladığı pek çok değerli kadın adaylarla basında sansasyon yarattı. Sayın Tansu Çiller özellikle kadın bir Başbakan olması hasebiyle daha duyarlı davranması gerekirdi diye düşünüyorum. Fakat listeleri incelediğimizde seçilme şansı olan kadınların sayısı 2'yi, 3'ü geçmez. Örnekler çoğaltılabilir. Bu iki örneği özel olarak o partileri eleştirmek için söylemiyorum. Örnekler çok çarpıcı olduğu için dile getirmek ihtiyacı hissettim.

Ülkemizde de kadının siyasal karar alma organlarındaki temsili, Anayurdumuzdan pek farklı bir durum arz etmemektedir. Kıbrıs Türk Kadınının siyasal sahnesiyle tanışması çok eskilere dayanmaz. Siyasal yaşamda kadınlarımız seçme hakkını kullanırken, özendirilip, yönlendirilmektedirler. Halbuki, aynı özendirme ve teşvikler seçme hakkı için kadınlarımızdan esirgenmektedir. Anavatanda olduğu gibi ülkemizde de kadınlar seçiyor ama seçilemiyorlar. Uzun yıllar İngiliz sömürge idaresi altında bulunan Kıbrıs'ta özellikle Türk toplumu içe dönük bir yaşam tarzı sürdürmek zorunda kalmıştır. Erkeklerin bile siyasal yapamadığı sömürge döneminde, Kıbrıs Türk kadınının siyaseti aklından geçirmesi dahi düşünülemezdi. Bir tarafta İngilizler, diğer tarafta Rumlara karşı yaşam savaşı veren Türk toplumunda, erkeklerin ve kadınların hak savaşına girme gibi bir lüksü olamazdı zaten. İlk defa 1959'da hazırlanan Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasasıyla Kıbrıs kadını seçme ve seçilme hakkını elde ediyor ve o tarihte kadınının siyasal serüveni başlamış oluyordu. Kıbrıs Cumhuriyetinin kuruluş aşamasında yapılan ilk genel seçimlerde, Cemaat Meclisine seçilen tek kadın üye olarak Sayın Kadriye Hacıbulgur'u görüyoruz. O dönemin zor şartlarında böylesi bir cesaret göstererek seçimlere katılması ve seçilmeyi başarabilmesi gerçekten kutlanacak bir olay. Kendisini burada Kıbrıs Türk kadını adına saygıyla anıyorum. Daha sonra, aynı dönemin Temsilciler Meclisine ölen kocasının yerine başka aday gösterilmeyerek seçilmiş kabul edilen Sayın Ayla Halit Kâzım'ı görüyoruz. 15 yıl gibi uzun bir aradan sonra, siyasette üçüncü kadınıımız 1975 Kıbrıs Türk Federe Devleti Kurucu Meclisinde eczacıların temsilcisi olarak Sayın Fatma Azgın'ı görüyoruz. Ondan sonra parlamentomuzda yine 15 yıllık kadınsız bir dönem geçiyor. Kıbrıs Türk Federe Devleti döneminde yapılan iki genel seçimde çok az sayıda kadın aday olmuş, ancak maalesef seçilmeyi başaramamışlardır. Nihayet 1983'te kurulan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin, ne Kurucu Meclisinde, ne 1985'te yapılan ilk genel seçimlerinde çıkabilen, seçimden çıkabilen kadın parlamenter olamamıştır. Kadınların parlamentoya seçimle girmesini hedefleyen ilk ciddi girişim, ilk samimi irade Ulusal Birlik Partisi Genel Başkanı Sayın Eroğlu'ndan

gelmiş ve 1990 milletvekili genel seçimlerinde iki kadın üye yasama organına seçilmeyi başarmışlardır. Arkadaşım Sayın Gülin Sayiner ile birlikte bu onuru gururla taşıyorum. Bundan mutluluk duyuyorum. Kadınlarımız, 2 Aralık 1993 seçimlerinde parlamentodaki sayıyı üçe çıkarmışlar ve %6 gibi bir oran yakalamışlardır. 1994 yılı başında kurulan koalisyon hükümetinde ilk kadın bakanımız olarak Sayın Onur Borman görev almıştır. Görülüyor ki siyasal karar alma organlarındaki kadınlarımız, dallarında henüz ilk olma onurunu taşıyorlar. Biz daha henüz kadının parlamentodaki temsiliyetinde ilkler aşamasındayken, örneğin Norveç'te, Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, dikkatinizi çekerim, örneğin Norveç'te Muhafazakâr Partinin erkek başbakan adayını televizyonda izleyen küçük bir çocuk annesine şu soruyu sorabiliyor. Anneciğim, erkekler başbakan olabilir mi? Nihayet ...

ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Başaramazlar yahu, olamazlar.

MEHMET CİVA (Lefkoşa)(Yerinden)- Özür dilerim.

RUHSAN TUĞYAN (Devamla)- İlginizi çekebildim sayın milletvekilleri. Bizler, birkaç kadını Meclisi nasıl gönderebiliriz uğraşı ilerisindeyken, son genel seçimlere İsveçli kadınlar iki sandalyeden biri bizim sloganıyla katılıyorlar. Biz daha adım adım 15 senede bir milletvekili seçiyoruz bayanları, adım adım ilerlemeye çalışıyoruz. Kadın erkek eşitliğini sağlama yolunda gönüllü derneklerin rolü elbette yatsınamaz. Ancak bu derneklerin işlevi, kamuoyu oluşturmaktan öteye çoğu kez gidemez. Devlet sorumluluğu üstlenmedikçe bir yere varmak mümkün değil. Sonuç alınabilmesi için kadın erkek eşitliği konusunda amatör bir çalışma olmaktan çıkartılıp, yasal, bağlayıcı, anayasal ve yasalara aykırı davranış ve uygulamaların yerine yasal kanallarla düzeltici bir duruma gelmesi gerekir. Yani örneğin, Norveç'teki kanun şunu öngörüyor. Norveç'i örnek veriyorum. Çünkü, gerçekten çok çarpıcı bir örnek. Bir devlet bürokrasisinde "A"dan "Z"ye kadar, başbakanlıktan belediyeye kadar yapılacak olan her atamada bir erkek, bir kadın koşulu var.

Eğer Norveç'te bugün eşitlik Norveçlilerin kanına işlemişse, bu, şundan ileri geliyor. İster belediye, ister ulusal hükümet hangi yönetim katına giderse gitsin, toplum içindeki oranı kadar kadın görüyor. O zaman tabii bu eşitlik göze çarpar ve bütün geleneksel ideolojilerin bagajları boşalır. Yani bu o kanunun getirdiği bir fikir iklimi değişikliğidir. Siyasal yaşama katılım mücadelesinde Kıbrıs Türk kadını diğer ülkelerden soyutlayamayız. Pek çok ülkede şartlar benzerlik gösterir. Siyasal yaşama katılımın düşük olması aslında kadının özel hayattaki karar mekanizmalarında katılımındaki düşüklüğünden kaynaklanıyor. Özel hayatında da karar mekanizmasına katılımı düşüktü, bu maalesef siyasal hayata da yansıyor. Kadınların önündeki en büyük engel profesyonel politikacılığa elvermeyen günlük yaşam koşullarıdır. Erkeklerle rekabette onların en fazla zorlanan yanı konsantrasyon olanaksızlığıdır. Yaptığı işe kendini yeterince verememe, adayamamadır. Çünkü az önce söylediğim gibi, o kadar çok yükümlülükleri, o kadar çok sorumlulukları var ki, toplum o kadar çok sorumluluk yüklemiş ki kadınlara, maalesef bölünmek zorunda kalıyor. Kadının siyaset yapmak için netice olarak erkeğe oranla bir kaç katı fazla efor gereksinimi vardır. Bunun bilincinde olarak kadınların daha cesur olmaları ve siyasetin çeşitli kademelerinde kapıları daha güçlü bir biçimde zorlamaları gerekir diye düşünüyorum. İnanıyorum ki Kıbrıs Türk kadını varolan potansiyeli ile kendini yaşam koşullarına tutsak eden zincirleri kırdığında siyasal yaşama hoşgörü ve sevecenlik hakim olacak, sürekli birbirleri ile didişen bir toplum yerine, kendi iç dinamiğinde daha barışık bireylerden oluşan bir toplum oluşturacaktır. Bu vesile ile Ulu Önder Atatürk'e yalnız Türkiye'de değil, dünyada devrim sayılabilecek bir dönemde gerçekleştirdiği Kadın Hakları Devrimi için şükranlarımı sunmak istiyorum. Bu devrim etkisi ile Kıbrıs Türk kadını toplumsal yaşama üst düzeyde katılım sağlamıştır.

Ancak Sayın başkan, sayın milletvekilleri; siyasal yaşamda hak ettiği yeri aldığı söylenemez. Şartlar böyle devam ederse, fazla bir değişiklik hayalden öteye gidemez. Çünkü yarı yarıya kadın ve erkek bireylerden oluşan toplumu yönetecek yasalar ezici çoğunlukla erkeklerden oluşan bir organ tarafından yapıldığı sürece, erkeklerle birlikte toplumun yarısını oluşturan bir yaşamın külfetini çok büyük oranda çeken kadınlarda tek taraflı bir bakış açısına göre yönetilmeye devam edeceklerdir. Kadın ve erkekler açısından daha hakca bir toplum düzeninin oluşturulması ancak kadın ve erkeklerin özellikle karar alma mekanizmalarına eşit katılımı ile mümkün olacaktır. Eşit katılım hedefine giderken başlangıç için kadınların desteğe ihtiyacı vardır. Bu destek partilerin uygulayacağı kota sistemi ile gerçekleştirilebilir. Getirilecek kota sistemi kadına ayrıcalık gibi görülebilir. Maalesef erkekler tarafından yanlış yorumlanıyor. Kadına ayrıcalık diye yorumlanıyor. Siz eşitlik istemiyorsunuz deniyor. Ama getirilecek kota sistemi kadına ayrıcalık değil, aslında yüzyıllar boyu oluşan uçurumun kısmen kapatılması yönünde atılacak bir adımdır diye düşünüyorum.

MEHMET CİVA (Lefkoşa)(Yerinden) - Pozitif ayrımcılık.

RUHSAN TUĞYAN (Devamla) - Siyasal partiler kadın kollarını çay, kermes, balo düzenleyen, bilet satan sosyal içerikli etkinliklerde bulunan ve seçim zamanlarında erkek adayların seçilmesi için kapı kapı dolaşan bir yan kuruluş olarak görmekten vazgeçip kadınların siyasette deneyim kazanıp yerel ve ulusal meclislere aday olabilecekleri bir kurum haline getirmeleri gerekir diye düşünüyorum.

Günümüz, demokrasi normunun en çarpıcı ögesi, kadının siyasal temsilini mutlak zorunluluk olarak kabul etmesi ve bunu çeşitli şekillerde bir devlet politikasına dönüştürmeyi amaçlamasıdır. Bu bağlamda ...

HAKAN ATAKER (Girne)(Yerinden)- Hani sizde var?

ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Bizde var. Bir kadın bile seçemediniz.

RUHSAN TUĞYAN (Devamla)- Bizler de siyasal sürecin kadınları da içerecek şekilde ...

HAKAN ATAKER (Yerinden)(Devamla)- %10.

ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden)(Devamla)- Hiç olur mu %10 yahu?

HAKAN ATAKER (Yerinden)(Devamla)- Hayır, sizde var mı?

RUHSAN TUĞYAN (Devamla)- Yeniden tanımlamalıyız.

BAŞKAN- Lütfen sayın milletvekilleri, lütfen.

ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden)(Devamla), Var tabii, işte.

MEHMET CİVA (Lefkoşa)(Yerinden)- Ruhsan Hanım ister verelim elimizi de ondan sonra boynumuzu da alamayalım.

BAŞKAN- Devam edin efendim.

RUHSAN TUĞYAN (Devamla)- Hayır sayın milletvekilleri.

BAŞKAN- Devam edin lütfen.

yerine getirip Meclise sunsunlar ki, bir an önce kabul edilip uygulamaya konabilsin. Bu sözleşme ışığında yapılacak yasal düzenlemeler kadının, siyasal karar alma sürecine katılımını olumlu yönde bir ivme kazandıracaktır. Ancak, tek başına, bütün yasalarda olduğu gibi, tek başına bu yeterli değildir, bunu bekleyemeyiz. Kadının toplum içindeki statüsünün değiştirilmesi esastır ki, bu da köklü bir kültür değişimini gerekli kılmaktadır. Unutmamak gerekir ki gerçek demokrasi cinsler arasında eşitliğe yer verir. Kadını, bünyesinde barındırmayan düzenler, otoriter, tutucu, cinsiyete dayalı ve ayırıcı düzenlerdir. Eğer bir toplumda yetki, sorumluluk ve güç cinsler arasında eşit paylaşılırsa ancak, o zaman kadın erkek eşitliğinden söz edilebilir. Sözümü bağlarken, Kıbrıs Türk kadını adına büyük Atatürk'ün bir kez daha sevgi, minnet ve saygıyla anıyor, onun ilke ve devrimlerini içlerine sindiremeyip, Türk toplumunu ortaçağ karanlığına geri götürmek isteyenleri şiddetle kınıyorum ve bu konuda tüm kadınlarımızı duyarlı ve tepkili olmaya çağırıyorum. Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Tuğyan.

Sayın milletvekilleri; ikinci gündem dışı konuşma istemi, Toplumcu Kurtuluş Partisi Lefkoşa Milletvekili Sayın Gülsen Bozkurt tarafından yapılmıştır. "Türk Kadınına Seçme ve Seçilme Hakkının Verilmesinin Yıldönümü Olması Nedeniyle" bir gündem dışı konuşma istemi vardır. İstem yazısını okur musunuz lütfen?

KATİP-

Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı
Lefkoşa.

8 Aralık 1995 tarihinde yapılacak olan Meclis Birleşiminde Türk Kadınına seçme ve seçilme hakkının verilmesinin yıldönümü olması nedeniyle gündem dışı bir konuşma yapmak istiyorum. Gereğini saygılarımla arz ederim.

Gülsen Bozkurt
TKP Lefkoşa Milletvekili

BAŞKAN- Buyurun Sayın Bozkurt.

GÜLSEN BOZKURT (Gazi Mağusa) - Sayın başkan, değerli milletvekilleri; herşeyden önce konuşma sırasını bana vererek bu nezaketi gösteren değerli arkadaşım Sayın Tansel Doratlı'ya teşekkür ederek konuşmama başlamak istiyorum.

Bildiğiniz gibi 5 Aralık günü Türk kadınına seçme ve seçilme hakkının verilişinin 61'inci yıldönümünü kutladık. Bu gerçekten kadınlar için bir onur günü idi, bir gurur günü idi. Biz de Türkiye'deki Türk kadınına paralel olarak 1960 ve 1985 Anayasaları ile bu hakları aldık. Kıbrıs Türk kadını olarak sahip olduğumuz özgürlüklerin ve yasalarla elde ettiğimiz hakların farkındayız. Fakat bunların acaba ne oranda kullanılabilirdiği, bunların gerçek yaşamda ne kadar yansiyabilirdiği tartışma konusudur. Bugün benden önceki kıymetli konuşmacı arkadaşım da belirtti. Kadınlar uzun yıllar hak alma mücadelesinde bulunmuşlardır. Son bir kaç yüzyılda kadınlar önce çalışma, daha sonra eğitim, daha sonra da seçme ve seçilme hakkını elde etmek için mücadeleler vermişlerdir. Bu mücadelede kadınlar yasal olarak bir kaç Arap ülkesi dışında Suudi Arabistan'dan Birleşik Arab Emirlikleri, Yemen dışında dünyanın pek çok ülkesinde kadınlar seçme ve seçilme hakkına sahip olmuşlardır. Fakat dünya geneline baktığımız zaman kadınlar bunu eşit oranda kullanamamaktadırlar. Bunu gayet iyi oranda kullanabilen ülke sayısı azdır ve bunlar İskandinav ülkeleridir. Bu İskandinav ülkeleri iki tane büyük dünya harbine girmemeyi başaran sosyal ve ekonomik açıdan gelişmiş, demokrasileri oturmuş ülkelerdir ve bu ülkelerde kadınlar %40'ların üzerinde bir oranla parlamentolara katılabilmekte, başbakan olabilmekte, meclis başkanı olabilmekte, bakan olabilmektedir ve bu ülkelerde yıllardır büyük bir huzur hüküm sürmektedir. Bu ülkeler sosyal demokrasi ile idare edilmektedir. Diğer yandan dünyadaki parlamentolara katılan kadın sayısına yine ülkelerin demokrasileri ile özdeşleşmektedir, onların bir göstergesi olmaktadır. Özellikle

Parlamentolararası Birliğin 1995 raporunu incelediğimiz zaman, görüyoruz ki özellikle ata erkil, erkek egemen toplumlarda kadın halen kendine çizilen bir görevin, bir çerçevenin içine sıkışıp kalmıştır. Kadının görevi evde annelik görevidir, ev kadınlığı görevidir ve son yıllarda yine erkek egemen toplumun kendine çizdiği kadına göre dış işlerde çalışabileceği birtakım orta, alt ve orta seviyeli işlerdir. Bunlar memuriyet, öğretmenlik, sağlık servislerindedir. Bunların üzerine kadınların çıkabilmesi ne yazık ki mümkün görülememektedir. Bunları zorlayıp çıkan kadınların da araştırıldığı zaman aile yapılarında özellikle bir demokrasinin yaşandığı, çok otoriter babaların olmadığı, çocuklarına kadın ve kız ayırımı yapmadan eşit davranan ailelerin çocuklarının birtakım zorlayıcı güçlerini kullanarak belirli yere gelebildiklerini göstermektedir.

Şimdi burda, Kıbrıs'ta durum nedir arkadaşım gayet ayrıntılı bir şekilde anlattı. Ben bugün dolayısıyla Kıbrıs Türk kadınının politik yaşamda daha etkin bir şekilde yer alması için özellikle devlet tarafından desteklenmesini, birtakım kotalar getirilmesini ve kadının daha etkin bir şekilde politik arenalarda yer almasını arzu ediyorum. Gerçi benim mensup olduğum sosyal demokrat çizgideki partim bu kota ile kadınları teşvik etmiştir ve benim de burda bulunmam yine bu kota sayesinde. Diğer partiler de kadınları teşvik edici kotalar getirdiği takdirde kadın parlamenterlerin sayısı artacaktır, bundan eminim. Bu vasile ile ülkemizdeki sadece parlamentodaki kadınların değil, diğer alandaki kadınlara da işlerinde fırsat eşitliği, yükselme şansının tanınabilmesi, bunda cinsiyet ayırımı yapılmaması. Yine yasalarımızca mevcut olan birtakım ayırımı ve kadını aşağılayıcı maddelerin kalkması. Aile Yasamızın bir an evvel düzeltilmesi. Bundan pek çok kadın mağdur olmaktadır ne yazık ki ve en önemlisi kadınlara her türlü ayırımıcılığın önlenmesi, uluslararası sözleşmesinin bir an evvel onaylanması gerekmektedir. Bu vesile ile hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Bozkurt.

Üçüncü gündem dışı konuşma istemi, Ulusal Birlik Partisi Gazi Mağusa Milletvekili Sayın Tansel Doratlı'nın " Pestisit Kullanımındaki hatalar ve etkileri"konulu gündem dışı konuşma istemidir. İstem yazısını okur musunuz lütfen?

KÂTİP-

Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

Cumhuriyet Meclisinin 8 Aralık 1995 tarihli birleşiminde " Pestisit kullanımındaki hatalar ve etkileri"konulu gündem dışı konuşma yapmak istiyorum. İçtüzüğün 62'nci maddesi uyarınca gereğini saygılarımla arz ederim.

Dr. Tansel Doratlı
UBP Gazi Mağusa Milletvekili

BAŞKAN- Buyurun Sayın Doratlı.

TANSEL DORATLI (Gazi Mağusa)- Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bayan milletvekili arkadaşlarımızın konuşmalarından sonra, ben çevreyle, yaşamımızla çok yakından ilgili olan ve ülkemizde çok büyük boyutlarda sorun olan zirai ilaçların ne şekilde bizleri etkilediğini, çiftçiyi, üreticiyi ve tüketiciyi ne denli zarara uğrattığı hakkında kamuoyunu ve sizleri uyarmak ve bu konuya daha duyarlı olmamız açısından değinmek istemekteyim. Tabii, olaya sadece pestisitler açısından bakarsak, olayın anlaşılması da biraz zor olur. Onun için

esas olaya daha değişik bir açıdan, daha geniş bir boyutta bakmamız gerekliliğine inanmaktayım. Bu da, insan ile, insanın içerisinde yaşayan çevrenin etkisini iyi algılamak, iyi anlamak ve gelişen bu dünyada ne denli bizi ayakta tutan ve yaşatan, esas kaynakların nasıl tüketildiği veya bu kaynakların nasıl kirletilip, kendi kendimizi nasıl zehirlediğimizi dile getirmek istemekteyim ve bugün maalesef biz, insanoğlu, zehiri kendimiz, kendi elimizle soframıza konuk ediyor ve oradan da bünyemize konuk etmeyi adet haline getirmiş bir toplum olarak ortada dünyayla olaya baktığımız zaman, ne kadar bir yandan gelişen uygarlığı yakalamak peşinde çaba sarfederken, bir yandan da bu uygarlığı ne kadar arkadan takip ettiğimizi kendimiz, insanoğlu olarak ispat etmekteyiz.

Dolayısıyla olaya bu açıdan bakıldığında elbette ki ekonomik açıdan gelişen dünya ekonomik değerlere de göz attığımız zaman olaya uluslararası veya daha küçük toplumlar olarak baktığımız zaman bu gelişen uygarlık bir yandan da içerisinde yaşadığımız dünyayı harap etmekte, kaynakları tüketmekte veya kirletip kendi kendimize zarar vermekteyiz. Dolayısıyla sonuç itibarı ile gün gelecek üzerinde yaşayacağımız toprak kalmayacaktır, içeceğimiz su, besin maddelerini yetiştireceğimiz yer kalmayacak ve soluyacağımız hava kalmayacaktır. İşte olaya giriş itibarı ile bu şekilde baktıktan sonra bugün ülkemizde maalesef çevre sorunları her yönü ile çağın çok gerisinde olmasına rağmen ben bugünkü gündemi tarımda kullanılan pestisit adı ile adlandırılan zirai zehirli ilaçların nasıl ve ne şekilde soframıza konuk olduğunu, bünyemize nasıl alındığını, kendi kendimizi nasıl zehirlediğimizi ve bu olayın karşısında ne denli duyarsız olduğumuzu ortaya koymak istemekteyim. Herşeyden önce pestisit dediğimiz bu zehirli zirai ilaçların ne olduğunu bir kez daha hatırlatmak isterim. İyi tanımak gerekmektedir. Pestisitler üç gruba ayrılır. Birisi inzektisitler , ikincisi fungositler, üçüncüsü herbesitlerdir. Bunlar mantarlara, böceklere, zararlı böceklere ve yabancı zararlı otlar için üretilmiş zehirli ilaçlardır. Bütün dünya bu ilaçları kullanmaktadır. Biz de kullanmaktayız. Fakat biz, ne yazık ki bu zehirli ilaçları uygar ülkelerin, gelişmiş ülkelerin uyguladığı şekilde uygulamıyoruz. Gelişmiş ülkeler bugün insanla çevre arasındaki dengeyi kurma çabasını sarfederken, bizler sanki hâlâ bu duyumun , böyle bir olayın farkında değilmişiz, yokmuş gibi davranmaktayız. İşte bu zirai ilaçlar bütün dünyada tarım girdilerinde dikkatli bir şekilde, ölçülü bir şekilde kullanılırken, bizde maalesef ölçsüz, kontrolsüz, denetimsiz, gelişi güzel kullanılmakta

ve bugün basının da yansıttığı gibi kerevizde limitlerin çok üzerinde 5 katı, 10 katı, 20 katı sayılacak şekilde pestisit kalıntılarına rastlanmıştır. Acaba yetkililer üreticiler ve tüketiciler arasında nasıl olur da bu denge kurulamaz ve bu şekilde zehir soframıza kadar ulaşabilmektedir. Bünyemize kadar girebilmektedir? Olaya bakıp yerinde incelediğimiz zaman görüyoruz ki çiftçi kazanç peşindedir. Haklı olarak her üretici gibi çiftçi de kazanmak istemektedir. Mahsulünü ve ürününü harap etmek zorunda değildir. Harap etmemesi de gereklidir. Çünkü biliyoruz ki bu sebze, meyve vesaire gibi mamüllerin üretilmesi de bir hayli pahalıdır, tohumları pahalıdır.

Dolayısıyla üretici bu mamülünü harap etmemek için gayret sarf etmektedir. Fakat acaba yetkililer bu üreticiyi, bu zirai ilâçları ne denli kullanımındaki hatalara bağlı olarak tehlikeli olabileceğini ve tüketiciyi ne denli zehirleyebileceğini izah edebilmişler midir, ki bugün yapılan tetkiklerde limitlerin çok üzerinde zirai ilâç, "Pestisit" tespit edilebilmektedir. İnancım şudurki, yeterli bir uyarı, yeterli bir denetim yoktur. Bu zirai ilâçların: 1. Yüksek düzeyde kullanılarak, hasat zamanı, kesildiği zaman, piyasaya sürüldüğü zaman bir yandan limitin üzerinde "Pestisit" olmak yönünde, bir diğer yanda limitlerin altında kullanılsa bile, toprağı ve suyu kirlettiği, su ve toprak bünyesinde kalıcı olduğu ve birikme özelliğine sahip olduğunu buradan hatırlatmak istiyorum. Çünkü kamuoyunda duyurulan ve algınanan şudur ki, sadece limitin üzerinde çıkarsa zarar görürüz. Limitin altında kalırsa, zarar görmeyiz. Ama şu da bir gerçektir ki, limitin altında dahi kullanılsa, bir zaman ölçeği içerisinde hem toprakta, hem suda hiçbir zaman kaybolmamak kaydı ile, tükenmemek kaydı ile birikici özelliğe de sahiptir. İşte bu tehlike varken, bu tehlike ile uğraşmak varken, daha da tehlikelisi, soframıza gelecek kadar limitlerin üzerinde bugün "Pestisit" tespit edilmektedir ve bunun karşısında Hükümet ve yetkililer gayet duyarsız, bu olay normal bir olaymış gibi, hatta bugün buraya gelip konuyu iyice dinleyip, değerlendirip derhal yetkilileri gerektiği şekilde uyarmak yerine, artık neyle uğraştıklarını ben bilmiyorum, ama bu davranışlarını, bu duyarsızlıklarını da tenkit etmek, eleştirmek zorunluluğunu hissetmekteyim.

MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANI VE TARIM, DOĞAL KAYNAKLAR VE ENERJİ BAKAN VEKİLİ MEHMET ALİ TALAT (Yerinden) - E, buradayız ya.

TANSEL DORATLI (Devamla) - E, bir sizsiniz burada. Olmayanlar da var.

Şimdi, insan-besin zinciri arasındaki dengeyi de söyledikten sonra, acaba nasıl bir önlem alınmalıdır? Bizler ise, Hükümet yetkilileri veya nasıl bir önlem almışlardır? O konuya değinmek istemekteyim.

Bir kere, birinci gözüme çarpan, yetkililerin sadece ve sadece numune alarak, denetim amacı ile yaptıkları tetkikler bir bölgede yapılmıştır. Ama Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin her yöresinde sebze yetiştirilmektedir. Bu bize, Hükümetin niçin her bölgede araştırma yapmadığını sormak zorunluluğunu getirmektedir.

Bir diğer ikinci konu; elimde 1995 yılının Nisan-Mayıs-Haziran Çiftçi adı altında, Yıl:28, Sayı:105 dergisi vardır ve bu dergi, Tarım, Doğal Kaynaklar ve Enerji Bakanlığı yayın organıdır. Tarım Dairesince yayınlanır diyor. Böyle bir derginin olması güzel birşey. Fakat burada üreticiye birtakım nasihatlerin yapıldığını ve bu zirai ilâçların kısa da olsa özellikleri ve nasıl kullanılacakları açısından bir açıklama görmekteyim. "Dursban 4EC" adı altında anılan "Pestisit", 180 cc/dekara miktarını öngörmekte ve hasada yakın dönemde kullanımını öngörmekte ve yedi günlük bir süre arzetmektedir. Buyurun, açık ve seçik. Yedi gün Dursban 4EC 180 cc/dekara.

Şimdi çiftçilerle yaptığımız görüşmelerde veya sebzelerinde limitlerin üzerinde Dursman bulunan çiftçilerle yaptığımız görüşmelerde yedi gün söylendiğini mühendis tarafından ve buna aynen uyduklarını, dozda da bir hata yapmadıklarını ifade etmektedirler. Ve çiftçiler bu Dursmanın ciddiyetini, bünyede, sebzenin bünyesinde kalıcı olduğunu ve diğer özelliklerinin de gayet bilincinde olan kişilerdir. Nasıl olur da bu Pestisit aradan yirmi gün geçmesine rağmen yine de yüksek dozda bulunabilmektedir diye düşünmekteyiz. Ve görüyoruz ki yine yaptığım araştırmada 75 köy ve büyük bir kasabadan oluşan Mağusa bölgesi bir ziraat mühendisi tarafından bu olaylar denetlenmekte ve halk, çiftçi bilgilendirilmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; elli bin nüfusun ve çoğunluğunun tarımla uğraştığı bir bölgede bu denli tehlikeli zirai ilâçların kullanıldığı bir bölgede bu işten sorumlu bir tek ziraat mühendisi gözlemlemekteyiz. Halbuki uygar ülkelerde, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde görüyoruz ki her dört köye, her beş köye en fazla bir ziraat mühendisi sahip çıkmaktadır, ilgilenmektedir ve bu denli tehlikeli bir zehirin sofralara, ordan da insan bünyesine konuk olması engellenmektedir. Acaba bizde bu duyarsızlığın altında yatan nedir diye merak etmekteyiz. Bir kere, bu şekilde bir denetim kabul edilebilir bir denetim şekli değildir.

Bir kere, birinci gözüme çarpan, yetkililerin sadece ve sadece numune alarak, denetim amacı ile yaptıkları tetkikler bir bölgede yapılmıştır. Ama Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin her yöresinde sebze yetiştirilmektedir. Bu bize, Hükümetin niçin her bölgede araştırma yapmadığını sormak zorunluluğunu getirmektedir.

Bir diğer ikinci konu; elimde 1995 yılının Nisan-Mayıs-Haziran Çiftçi adı altında, Yıl:28, Sayı:105 dergisi vardır ve bu dergi, Tarım, Doğal Kaynaklar ve Enerji Bakanlığı yayın organıdır. Tarım Dairesince yayınlanır diyor. Böyle bir derginin olması güzel birşey. Fakat burada üreticiye birtakım nasihatlerin yapıldığını ve bu zirai ilâçların kısa da olsa özellikleri ve nasıl kullanılacakları açısından bir açıklama görmekteyim. "Dursban 4EC" adı altında anılan "Pestisit", 180 cc/dekara miktarını öngörmekte ve hasada yakın dönemde kullanımını öngörmekte ve yedi günlük bir süre arzetmektedir. Buyurun, açık ve seçik. Yedi gün Dursban 4EC 180 cc/dekara.

Şimdi çiftçilerle yaptığımız görüşmelerde veya sebzelerinde limitlerin üzerinde Dursman bulunan çiftçilerle yaptığımız görüşmelerde yedi gün söylendiğini mühendis tarafından ve buna aynen uyduklarını, dozda da bir hata yapmadıklarını ifade etmektedirler. Ve çiftçiler bu Dursmanın ciddiyetini, bünyede, sebzenin bünyesinde kalıcı olduğunu ve diğer özelliklerinin de gayet bilincinde olan kişilerdir. Nasıl olur da bu pestisit aradan yirmi gün geçmesine rağmen yine de yüksek dozda bulunabilmektedir diye düşünmekteyiz. Ve görüyoruz ki yine yaptığım araştırmada 75 köy ve büyük bir kasabadan oluşan Mağusa bölgesi bir ziraat mühendisi tarafından bu olaylar denetlenmekte ve halk, çiftçi bilgilendirilmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; elli bin nüfusun ve çoğunluğunun tarımla uğraştığı bir bölgede bu denli tehlikeli zirai ilâçların kullanıldığı bir bölgede bu işten sorumlu bir tek ziraat mühendisi gözlemlemekteyiz. Halbuki uygar ülkelerde, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde görüyoruz ki her dört köye, her beş köye en fazla bir ziraat mühendisi sahip çıkmaktadır, ilgilenmektedir ve bu denli tehlikeli bir zehirin sofralara, ordan da insan bünyesine konuk olması engellenmektedir. Acaba bizde bu duyarsızlığın altında yatan nedir diye merak etmekteyiz. Bir kere, bu şekilde bir denetim kabul edilebilir bir denetim şekli değildir.

İkinci bir konu; biz bugün bu zirai ilâçların nasıl olur da soframıza taşınır düşüncesinden yola çıkarak bu zirai ilâçların denetimsiz olarak satıldığını da gözlemledik. Bir yandan bu dergide nereye ne kadar miktarda bu ilâcın, bu zehirin konacağı yazılıyor ise de, diğer taraftan çiftçi serbest bırakılmakta ve bakkaldan gidip bu ilâcı satın alabilmektedir. Bu denli tehlikeli bir ilâcın, zehirin nasıl olur da halkın ve tüketicinin, insanın değeri göz önünde bulundurulmadan gelişmiş güzel satışına, ehliyetsiz kişiler tarafından satışına ve alınışına imkân verilmektedir. Bunu düzeltebilmek için önerim şudur ve isteğim de şuydu, burada ilgililerin bulunup da dinleyebilmesini, isteğim şudur ki kaç hektar alan ekilmiştir? Kaç hektara ne kadar zehir gereklidir? Ancak ve ancak ziraat mühendisinin onayı ile, tespitiyle hektar ve kullanılacak doz tespit edilerek üreticinin eline ancak ve ancak o miktarda zehirin verilebilmesi gerekliliğine inanmaktayım ve iki yıldır büyük vaatlerle iş başında bulunan Yeşilci Hükümet, maalesef bu konuda hiç bir duyarlılık göstermemiştir. Ve hâlâ daha çiftçi, üretici istediği kadar bu zehiri satın alabilmekte ve maalesef kazanma uğruna fazla dozda kullanabilme imkânına sahiptir. Yapıyor demiyorum. Ümidim şudur ki, çiftçimiz Hükümetten daha duyarlı ve daha istikrarlıdır.

Özetlemek gerekiyorsa: 1. Bu denli tehlikeli zirai ilâçların satışının bir denetim altına alınması, ekim alanına göre dozunun hesaplanıp bir ziraat mühendisi tarafından onaylanıp ancak satılabilmesi ve ikincisi, yapılan denetimlerin sadece bir bölgeye göre değil, tüm ada sathında yapılması, bir diğer üçüncüsü, sadece hasat zamanı gidip bahçeden bir-iki kereviz keserek bu işin tahlilini değil, bu ülkede kullandığımız suyun ve toprağın da tahlilinin yapılması gerekliliğini vurgulamak istiyoruz. Çünkü pestisitler her zaman için birikmeye müsait bir yapıdadır. Ve kullanılan aynı toprak, kullanılan yeraltı kaynakları aynı su ve bu sular yıllardır bu tür tehlikeli ilâçlar tarafından kirletilmektedir. Bütün bunlar araştırıldıktan sonra, acaba firmada mı bir hata var, ilâcı üreten firmada mı bir yanlışlık var, onun da araştırmasının gerekliliğine inanmaktayım. Dolayısıyla çiftçi, üretici ile Devlet arasındaki bu yetersiz dayanışmanın, yetersiz uygulamanın bir an önce düzeltilmesi gerekliliği inancındayım. Yani üretici-Devlet arasında daha iyi bir uyum, daha iyi bir çalışma, daha iyi bir işbirliği ortaya çıkacak, düzenlenecek ve böylelikle de halkımız zehirlenmekten korunmuş olacaktır.

Akşam bir yemekte enteresandır, Çevre Bakanı da vardı. Türk Gücü'nün bir dayanışma gecesi vardı. Bizim milletvekili arkadaşlarımız da mevcuttu.

ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Kerevizleri yedirdin.

TANSEL DORATLI (Devamla) - Ve önümüze birer tabak, böyle iri tabak, tepsi sayılacak kadar büyük tabak kerevizler, marullar getirildi. Baktım Çevre Bakanımızın da önüne geldi. Bu sebzelere baktığım zaman, hakikaten iri, gayet temiz, hiçbir böcek kalıntısı veya hiçbir yıpranma sözkonusu değildir.

ERTURĞUL HASİPOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Pırıl pırıl, bembeyaz.

TANSEL DORATLI (Devamla) - Ben yemekten korktum. Eğer dedim, bunların üzerinde biraz az gelişmişlik, biraz böcek kalıntısı, ısırılma veya bir-iki lavranın izine rastlamış olsaydım yerdim, korkmazdım. Çünkü zehirsiz demektir. Ama bu kereviz

yenecek gibi değil, çünkü pırıl pırıl, cam gibi parlıyor böyle. Kırdığım zaman, damarları görünüyor. İçerisinde olan zehiri hissettim, yemedim. Arkadaşlarım da yemedi. Ama baktım ki Çevre Bakanı takır takır yer. İşte bu, neyi göstermektedir?

MEHMET ALİ TALAT (Yerinden) (Devamla) - Ona birşey olmaz.

TANSEL DORATLI (Devamla) - Bu, bilinçsizliği göstermektedir. Gönül isterdi ki, burada olsun da bu denli tehlikeli bir maddeyi tanısın ve bugün Çevre Bakanlığı, aslında Tarım Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığının bu konuda bir diyalog içerisinde, bir bağlantı içerisinde olmadığını da görmekteyim. Çünkü eğer bu üç Bakanlık iyi bir koordinasyon ve ilişki kurabilmiş olsaydı, bu olaylar yaşanmazdı. Ama görüyoruz ki, kiminin haberi yok, kiminin arasında bir diyalog yok. Ben Çevre Bakanım, pestisit beni enterese etmez. Diğeri, ben Belediye Başkanım, beni de enterese etmez. Tarım Bakanında bir mühendis çırpınır birşeyler yakalasin bulsun. Efendim, Sağlık Bakanlığı ben tespiti yaptırırım kimya laboratuvarı tarafından, işte bu çıktı, yasaklarım. Ama arada, üç Bakanlık arasında Çevre Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Tarım, Doğal Kaynaklar Bakanlığı arasında bir istişare, bir koordinasyon yoktur. Hepsinde bol bol memur, bu konularda belki de bilirkişiler de mevcuttur, ama arada bir işbirliği yok, bir görev bölümü yok, bir ciddiyet yoktur. Ve Çevre Bakanlığı, gördüğüm kadarı ile isim olarak kayıtlıdır, hiçbir yaptırım gücü de yok. Olaya da ilgisiz olduğu zaman, işte ortaya da bu tablolar çıkar. Oturur kerevizi orda, Allah afiyet versin, takır takır, zehir yüklü kerevizi yer ve bu iş de böyle gider.

Dolayısıyla Hükümetin bu konuda, üç bakanlığın bir koordinasyona girmesi belediyelere hatta belediyeler ve muhtarlıklar üzerinde de yaptırım gücü ortaya koyarak bu olaya bir ciddiyetle yaklaşmalarını temenni etmekteyim. Temenniden öte istemekteyim. Çünkü dünyamızda bir yandan tükenen kaynaklar, bir yandan kirlenen kaynaklar artık insan hayatını tehlikeye sokmaktadır. Çünkü insanoğlu dünyada kendisini en üstün varlık olarak görmesine rağmen bu üstünlüğü sayesinde, içerisinde kendisini yaşatan çevresi ile beraber yaşatan dünyayı da yıpratmaktan çekinmemektedir. Bir yandan ekonomik bir savaş ve yarış, büyüme, uygarlığa ulaşma özlemi var iken, bir yandan da bir çok değerleri insan hayatını tehlikeye sokacak değerleri de beraberinde sürüklemektedir. Ama görüyorum ki dünya, uygar ülkeler bu gelişmeye rağmen, bir kontrol altında tutabiliyor. Bu tür zehirli maddelerinden halkını koruyabiliyor. Biz ise bir yandan onlara yetişmeye, bir yandan da hiç bir şeyin farkında olmayan bir toplum olarak ortada kalmaktayız. Temennim şudur, bir Hükümetin bu konularda duyarlı olması ve ciddi bir tavır içine girmesi ve önlemleri alması, ikinci bir temennim yalnız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde yaşayan insanlara değil, tüm dünyaya hatırlatmak istiyorum ki içinde yaşadığımız çevreye önem vermeliyiz. Çünkü bizi yaşatan bu toprak, besleyen bu toprak, su ve havadır. Biraz da gelecek nesillerimizi düşünelim, daha zengin, daha gelişmiş olma savaşını verirken çocuklarımıza bir bardak temiz süt, insanımızın masasına temiz bir meyve ve sebze götürmesini de düşünelim, dikkate alalım ve bu gelişme sarhoşluğu içerisinde yok olup gitmeyelim. Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Doratlı. Konunun öneminden dolayı, arkadaşların da hoş görüşüne sığınarak 25 dakika konuşmanıza müsaade ettik.

TANSEL DORATLI (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri;...

MİLLÎ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANI VE TARIM, DOĞAL KAYNAKLAR VE ENERJİ BAKANI MEHMET ALİ TALAT (Yerinden) - Sayın Başkan, yanıt vermek istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun, buyurun.

MİLLÎ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANI VE TARIM, DOĞAL KAYNAKLAR VE ENERJİ BAKAN VEKİLİ MEHMET ALİ TALAT - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; vekâleten yanıt vermeye çalışacağım.

Şimdi bir süredir bu konu toplumumuzda tartışılıyor. Kalıntılar konusu zirai ürünlerde kalıntılar konusu toplumumuzda tartışılıyor. Ancak, bu yeni değil. Biz bilmem kaç litresi bir öküzü bile öldürebilecek kadar yüksek dozda BHC içeren sütlerin ben korkmuyorum, torunum da içiyor dendiği zamanları hatırlıyoruz. O nedenle bizim bu konudaki duyarlılığımız, Hükümet olarak duyarlılığımız ve insan hayatına verdiğimiz önem zannediyorum ki Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yaşamında, KTFD de dahil, verilen en büyük değerdir insan yaşamına ve bu konuyla ilgili sürekli olarak denetimlerimiz sürmektedir ve biz görevimizin gereği olarak mahkemeyi de göze alarak, hangi üreticinin ürününde yüksek dozda kalıntı bulunduğunu açıklayacak noktalara kadar gittik. Mahkemeyi de göze alarak, davayı da göze alarak. Çünkü insan hayatı bizim için çok önemlidir. Bu Hükümet için çok önemli, bu Meclis için de elbette çok önemli. Ama geçmiş günleri de hatırladığımızda, torunlarımıza da o sütlerden içirdiğimiz dönemleri, gerçekten üzüntü duyuyoruz.

Sayın Tansel Doratlı'nın söylediği konuların bir kısmı doğru. Gerçekten çok büyük duyarlılık göstermemiz lâzım. Şu andaki de yeterli değil, ona da katılıyorum. Çok daha önemli önlemler almak gerekiyor, o da doğru. Ancak bu önlemleri alırken, bazı sıkıntılarımız olduğu da doğru. Yani örneğin yeterli mühendisin olmaması. Bu doğru. Buna önlem almak lâzım, buna bir çare bulmak lâzım. Mağusa bölgesinde ve bütün, genel olarak bölgelerimizde yeterli ziraat mühendisi olmadığı doğru. Bunun için önlem alacağız. Ama bu Devletin genel yapısı içinde, yaşadığımız mali sıkıntıların da etkisi ile geldiğimiz bir noktadır. Uzun yılların birikimi ile gelinen bir noktadır. Bunu da hep birlikte biliyoruz.

Bu arada, yine bizim Bakanlar Kurulunda Ziraat Mühendisleri Odası Tüzüğü çıkarılarak süreç içinde zirai ilâçların aynen insanlar için kullanılan ilâçlargaibi reçete ile satılması hedeflenmiştir. Bu, Sayın Tansel Doratlı'nın vurguladığı, yapılması gereken önemli adımlardan bir tanesi de bu olmalıdır inancındayım. Benim kişisel görüşüm de, ziraat mühendisinin reçetesi olmadan, zirai ilâcın satılmaması yönündedir. Bunu da sağlayacağız. Bu, yasa düzenlemesi gerekiyor. Bu düzenlemeyi de yapıp bunu sağlamamız gerekiyor, bu doğrudur.

Bu arada, toprakta ve sudaki birikimi ile ilgili çalışmaları da yapmamız gerekir. Bu da doğrudur. Bu konu ile ilgili, yanılmıyorsam Çevre Bakanlığının, Birleşmiş Milletlerin de katkıları ile bu tür analizleri yapabilecek ve bu tür limitleri belirleyebilecek bir çalışma içinde olduğunu, bir laboratuvar çalışması içinde olduğunu biliyorum, ancak ne aşamada olduğunu şu an için bilemiyorum.

Şimdi, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ilâçlar, kullanılan zirai ilâçların etiketlerinde, üzerlerinde veya prospektüslerinde, etki süreleri belirtilmiştir. Bunlar, bilimsel çalışmalarla maksimum süreler olarak belirtilmiştir. Bunlar neye göre değişir? İklim koşullarına göre değişir. İklim koşullarına göre değiştiğine göre, en uzun süre kalıntı bulunduran

iklim koşullarına göre belirlenmiş sürelerdir prospektüslerde belirtilen. Ayrıca bunun yanında bitki türlerine göre de değişir. Bitki türlerine göre de nasıl değiştiği etki süresinin, prospektüslerde belirtilmektedir. Sadece bununla da kalınmamaktadır, biz Tarım Bakanlığı olarak, 5000'in üzerinde geçtiğimiz yıl, 5000'in üzerinde, 1994 ve 1995'te bildiri hazırlayıp üreticilere dağıttık. Bildiri yayınladık ve üreticilere dağıttık. Öylesine yaygın bir şekilde dağıttık ki, en son molohiya üreticilerine imza karşılığı verdik. Nasıl kullanacaklarına dair zirai ilâçları, imza karşılığında bildiri dağıttık. Ayrıca radyo ve televizyonda otuzun üzerinde program hazırladık ve bu programlarla da çiftçilere bilgiler verildi.

Yine bunun yanında, köylerde toplantılar yaptık. Ziraat mühendislerinin katıldığı toplantılar yapıldı ve köylüye nasıl kullanacağı bu ilâçları izah edildi. Bir kere köylünün, üreticinin bu ilâçları nasıl kullanacağı konusunda bilgisi olmadığı düşüncesi yanlıştır. Bundan kurtulun lütfen. Bu konuda üretici kesinlikle bilgi sahibidir. Yalnız bu bilgi sahibi olmalarına karşın, yine bir kısım üretici de, ki bu sayı çok azdır, bu konuda dikkatsiz kullanım da bir gerçektir. Ama bilmediklerinden değil, kendilerine ulaşılmadığından, bu konuda bilgi verilmediğinden değil, belki denetimden kurtarırım düşüncesi ile yapılan bir eylemdir ve bu nedenle de biz yakaladığımızda, tespit ettiğimizde, teşhir de ediyoruz, yasalarla tartışmak ve cebelleşmek pahasına teşhir de ediyoruz. Çünkü bizim için herşeyden önemli olan, insan sağlığıdır.

Bir konuda size şu bilgiyi vermek istiyorum, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde sadece köklendirme hormonu, o da belli yerlerde kullanılabilir yalnızca, onun dışında tüm hormonlar yasaktır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde zirai amaçla kullanılan hiç bir serbest hormon yoktur. Bu bölge-mizde de, dünyada da belki bizi en ön plâna çıkaran bir uygulamadır. Türkiye'de, Amerika'da da dahil, Güney Kıbrıs'ta da dahil, bir kısım hormonlar vardır. İthal edilebilir. Ancak.. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde hiç bir hormon serbest değildir, tümü de yasaktır. Kanserojen olduğu saptanan, literatüre giren tüm ilâçlar, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yasaktır. Bu ilâçların ithali yasaktır. Bu konuda ithal izni verilmemektedir. Bizim şu anda görev yapan Tarımsal ilâçlar Denetim Kurulumuz vardır. Bu Denetim Kurulu üç ziraat mühendisinden, bir doktordan, bir eczacıdan, bir de kimya mühendisinden oluşmaktadır. Bakanlığımızın, Tarım, Doğal Kaynaklar Bakanlığının Bitki Koruma Şube Amiri Orhan Oydaş da bu Komitenin başkanlığını yürütmektedir. Bu Kurul sürekli olarak, düzenli olarak tarımsal üretim yapan bütün bölgelerden numuneler almaktadır, henüz tarladan alınmaktadır bu, bu konuda tahliller yapılmakta ve limitlerin üzerinde sonuçlar elde edildiği takdirde sonuçlar da böyle teşhir edilmektedir. Eğer bu Kurul ve Tarım Bakanlığı bunu yapmasaydı bugün bundan sizin de haberiniz olmazdı. Bugün onlar tüketilirdi, açıklanmasaydı, belki kesim durdurulurdu, hasat edilirdi bir süre için, ama vatandaş bilmediği için sizin de çok büyük ihtimalle, çok büyük ihtimalle haberiniz bile olmazdı. Ancak biz onu yapmıyoruz. Biz, vatandaşa da duyuruyoruz, bunu yapanların kimler olduğunu da söylüyoruz, teşhir de ediyoruz ki caydırıcı olsun, bundan vazgeçsinler. Çünkü insan sağlığı her şeyin üstündedir. En son Ticaret Dairesi, Sağlık Dairesi ve Belediye ile Bakanlığımız ortak bir çalışma yapmışlar ve toptancıdan ve super marketlerden

de numune alma konusunda gerekli önlemleri almışlar, gerekli düzenlemeleri yapmışlar ve önümüzdeki günlerde buralardan alınacak numunelerle kontrol altına alınmış olacaktır. Konuyu son derece titizlikle ve yaygın olarak ele almaya çalışıyoruz. Hatırlayacaksınız Yeşilköy'de geçtiğimiz günlerde otuz bin okka karpuzu imha etmiştik. Bundan dolayı imha etmiştik. Çünkü kalıntı limitlerinin üzerinde kalıntı içerdikleri için imha etmiştik. Yasamıza göre yakalanan üreticiler mahkemeye verilebilir. Bu da yapılmaktadır. Savcılığa bildirilmektedir ve mahkemeye de verilmektedir. En azından benim bu kısa dönemde gördüğüm iki tane böyle olay gerçekleşmiştir.

İlâç konusunda ülkemize ithal edilen ilâçlar konusunda belki de yasak olan ilâçlar sayısına bakarsanız, biz rekorları zorluyoruz görülüyor. O bakımdan Hükümetin o konuda yeterli önlem almadığı konusundaki görüşler doğru değildir. Yeterli önlemi almaya çalışıyoruz. Belki daha iyisini yapmak lâzım. O bir gerçek. Onun için de çalışma ortaya koymak lâzım. Yalnız bilinmesini istiyorum ki insan sağlığı, insan hayatı, Hükümetimizin en fazla önem verdiği alanlardan bir tanesidir ve bir çok şeyi bunun için feda etmeye de hazırız. Bunun için de bu tür denetimleri sürekli olarak sürdürmekte kararlıyız. Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın milletvekilleri; şimdi de Onaya ve Bilgiye Sunuş İşlemleri yapılacaktır. Gündemimizde herhangi bir Onaya Sunuş İşlemi yoktur. Bir tek Bilgiye Sunuş İşlemi var, Ulusal Birlik Partisi Lefkoşa Milletvekili Sayın İrsen Küçük'ün yurt dışı izin istemidir. Bu Bilgiye Sunuş İşlemini okur musunuz lütfen.

KATIP -

8.12.1995

KKTC Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

7-10 Aralık 1995 tarihleri arasında yurt dışında
olacağımdan izinli sayılmamı saygılarımla arz ederim.

İrsen Küçük
UBP Lefkoşa Milletvekili

BAŞKAN- Gereği yapılmıştır.

Sayın milletvekilleri; gündem gereği görüşmeler
tamamlanmıştır. Gelecek Birleşim 12 Aralık 1995, Salı
günü saat 10.00'da yapılacaktır. Gündem sizlere dağıtıl-
mıştır. Birleşimi burada kapatıyorum. Teşekkür ederim.

Kapanış Saati:11.30

DÖNEM : III

YIL : 3

CUMHURİYET MECLİSİ
GÜNDEMİ
20'nci Birleşim
8 Aralık 1995, Cuma
Saat: 10.00

GÜNDEM:

I. BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI:

- Bu Kısımda Gündem Dışı Konuşmalara ve Sunuşlara yer verilecektir.

II. ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER.

III. SEÇİMLER VE OYLAMASI YAPILACAK İŞLER.

IV. SORULAR.

V. GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASI.

VI. GÖRÜŞÜLECEK TASARI VE ÖNERİLER İLE KOMİTELERDEN GELEN DİĞER İŞLER.

11